

Suomen Punaisen Risti:

Pakolaisten oikeus perheenyhdistämiseen varmistettava

Oikeus perhe-elämään on keskeinen ihmisoikeus. Suomi vastaanottaa vuosittain keskimäärin 2000 – 3000 kansainvälistä suojelua saavaa henkilöä. Myös heillä on oikeus elää perheensä kanssa. Pakolaisuutta aiheuttavissa tilanteissa perheiden on usein mahdotonta liikkua yhdessä. Mikäli pakolainen on saapunut Suomeen ilman perhettään, tarkoittaa tämä sitä, että hänellä on oikeus niin sanottuun perheenyhdistämiseen.

Pakolaisiksi katsotaan Suomesta kansainvälistä suojelua saaneet henkilöt eli sekä pakolaisstatuksen että toissijaista tai humanitaarista suojelua saaneet henkilöt. Myös yksilöllisestä inhimillisestä syystä oleskeluluvan saaneilla on oikeus perheenyhdistämiseen.

Punainen Risti korostaa, että oikeus perheenyhdistämisen tulee koskea sekä ydinperheen jäseniä että Suomessa asuvasta henkilöstä täysin riippuvaisia muita omaisia. Alaikäisten ilman huoltajaa saapuneiden pakolaislasten asema perheenyhdistämisessä on turvattava, koska he ovat erityisen suojelun tarpeessa. Perheen läsnäolo on keskeinen kotoutumista edistävä asia.

Suomesta kansainvälistä suojelua saaneet henkilöt tulevat pääosin sellaisilta alueilta, joissa on vakavia aseellisia konflikteja ja ihmisoikeustilanne on erittäin huono. Ei ole kohtuullista vaatia, että heidän ainoa mahdollisuutensa perhe-elämän jatkamiseen toteutuisi tällaisilla alueilla.

Punainen Risti pitää erittäin tärkeänä sitä, että perheenyhdistämistä koskeva yhteiskunnallinen keskustelu perustuu tosiasioihin. Uhkakuvien kautta tapahtuva mielipiteenmuodostus ei edistä järkevää ja oikeudenmukaista asioiden valmistelua.

Perheenyhdistämisyjärjestelmää kiristetty monin tavoin

Edellisen hallituksen aikana perheenyhdistämisoikeutta ja hallinnollisia menettelyitä tiukennettiin monin tavoin. Näiden muutosten seurauksia ei ole arvioitu eivätkä kaikki päätetyt toimenpiteet ole vielä käytössä. Esimerkkejä muutoksista:

- Jos alaikäisenä tullut henkilö täyttää 18 vuotta sinä aikana, kun hänen perheenyhdistämishakemuksensa ratkaistaan, ei hän enää ole oikeutettu samaan perheenjäsenensä Suomeen. Samoin jos perheenkokoajan (Suomessa oleskeleva henkilö, joka hakee perheenjäsenilleen oleskelulupaa Suomeen) lapsi täyttää 18 vuotta sinä aikana, kun perheenyhdistämishakemusta käsitellään, ei hän enää ole oikeutettu saapumaan Suomeen perheenyhdistämisen kautta.
- 1.1.2011 alkaen ainoastaan kiintiöpakolaisten perheenjäsenten matkat Suomeen maksetaan luvan myöntämisen jälkeen. Aiemmin tämä koski kaikkia kansainvälistä suojelua saaneita henkilöitä.
- Vuoden 2011 aikana astuu voimaan lakimuutos, jonka mukaan perheenkokoaja Suomessa ei voi enää jättää perheenyhdistämishakemusta. Tämä tarkoittaa sitä, että perheenjäsenten tulee matkustaa lähimpään Suomen edustustoon jättämään hakemuksensa. Koska perheenyhdistämishakemusten käsittelyajat ovat hyvin pitkät, voivat he joutua oleskelemaan alueella koko hakemuksen käsittelyn ajan eli jopa pari vuotta tai matkustamaan edustustoon useita kertoja.

Tehdyt toimenpiteet vaikuttavat paljon myös lasten tilanteeseen joko täällä Suomessa tai oleskelumaassa. Lapsen mahdollisuus saada perheenjäsenensä Suomeen voi kaatua siihen, ettei perheellä ole varaa maksaa matkoja Suomeen. Kuitenkin lapsen etu tulisi huomioida kaikissa päätöksissä. Lapsen etu on periaate, jota tulee noudattaa *kaikkien* lasten kohdalla.

Käsittelyajat

Keskeinen ongelma nykytilanteessa on se, että perheenyhdistämishakemusten käsittelyt kestävät hyvin pitkään. Edelleen ratkaisua odottaa osa keväällä 2009 vireille tulleista hakemuksista.

Viime vuosien aikana Suomeen on saapunut muutamia satoja kansainvälistä suojelua saaneiden perheenjäseniä vuosittain. Hakemusten määrät ovat viime vuosina kasvaneet ja tällä hetkellä jonossa on n. 4000 perhesidehakemusta (muut kuin somalialaiset) ja n. 5800 somalialaisten hakemusta. Hakemusten määrä ei kuitenkaan ole läheskään sama kuin Suomeen saapuvien perheenjäsenten määrä. Iso osa Maahanmuuttoviraston tekemistä päätöksistä on kielteisiä ja osa hakemuksista raukeaa eri syistä pitkän käsittelyajan kuluessa. Esimerkiksi somalialaisten hakemuksista noin puolet on kielteisiä.

Punaisen Ristin kannat perheenyhdistämisyjärjestelmän kehittämiseen

- Kansainvälistä suojelua ja yksilöllisestä inhimillisestä syystä oleskeluluvan saaneiden oikeus perhe-elämään tulee taata. Lainsäädännön ja hallinnollisten menettelyiden tulee turvata se, että lapsen etu varmistetaan kaikissa lasta koskevissa päätöksissä. Tämä tarkoittaa myös sitä, että ilman huoltajaa Suomeen tulleiden pakolaislasten perheenyhdistäminen ei voi kaatua siihen, että perheellä ei ole varaa maksaa matkoja Suomeen.
- Perheenyhdistämistä koskevaan päätöksentekoon on ohjattava riittävästi resursseja, jotta sekä Maahanmuuttovirastolla että Suomen edustustoilla on mahdollisuus käsitellä hakemukset lain edellyttämässä aikarajoissa (9 kuukautta). Etenkin niissä tapauksissa, joissa perheenjäsenet joutuvat oleskelemaan hakemuksen käsittelyn ajan kauden kotoaan Suomen edustuston lähetyvillä, hakemukset on käsiteltävä kiireellisesti.
- Perheenyhdistämishaastattelujen ja DNA-testien toteuttamista varten tulee kehittää vaihtoehtoisia toteuttamismuotoja silloin, kun hakijoiden on hyvin vaikea matkustaa Suomen edustustoon. Osa hakijoista on lapsia ja pitkät matkat voivat olla heille vaarallisia. Ulkomaalaislakia tulisi muuttaa siltä osin, että haastatteluja ja testejä voisi suorittaa myös joku muu kuin suomalainen virkamies. Monet EU-maat tekevät näissä asioissa yhteistyötä.
- Perheenyhdistämiseen tehtyjen kiristystoimenpiteiden seuraukset pakolaisperheille tulee arvioida ennen kuin uusi hallitus tekee päätöksiä siitä, miten perheenyhdistämisyjärjestelmää lähdetään kehittämään. Lähtökohtana tulee olla ihmisoikeuksien toteuttaminen.

Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen yksi ydintehtäviä on perheiden yhdistäminen (Restoring Family Links). Tämä toiminta tarkoittaa sitä, että autamme perheenjäseniä löytämään kadonneita omaisiaan henkilötiedustelun avulla ja pitämään yhteyttä toisiinsa silloin, kun normaalit tietoliikenneyhteydet eivät toimi. Autamme myös käytännössä perheitä matkustamaan omaistensa luokse. Suomen Punainen Risti on valtion kanssa tehdyn sopimuksen perusteella jo parisenkymmentä vuotta auttanut pakolaisten perheenjäsenten käytännön matkajärjestelyissä sen jälkeen, kun he ovat saaneet oleskeluluvan Suomeen.

Lisätietoja:

pakolais- ja maahanmuuttotyön päällikkö Leena-Kaisa Åberg, puh. 020 701 2180